

Қазақстан республикасы Білім және ғылым министрлігі

Қарағанды мемлекеттік техникалық университеті

БЕКІТЕМІН

**Ғылыми кеңес төрағасы,
ҚарМТУ ректоры**

_____ Газалиев А.М.

_____ 2016 ж.

**СТУДЕНТКЕ АРНАЛҒАН ПӘН БОЙЫНША
ОҚЫТУ БАҒДАРЛАМАСЫ
(SYLLABUS)**

TRUZhB 3217 Табиғатты пайдалануды ұйымдастыру,
жоспарлау және басқару пәні

TG 10 Табиғи-ғылыми модулі

5B073100 – Тіршілік әрекеті қауіпсіздігі және
қоршаған ортаны қорғау мамандығы

Тау-кен факультеті

Өнеркәсіптік экология және химия кафедрасы

АЛҒЫ СӨЗ

Оқыту бағдарламасы әзірлеген: аға оқ, т.ғ.к Цой Н.К., доцент, х.ғ.к. Оралова А.Т., аға оқ. Ауелбекова А.Ж., аға оқ. Суимбаева А.М.

«Өнеркәсіптік экология және химия» кафедрасының мәжілісінде талқыланған
«06» қаңтар 2016 ж. № 9 хаттама

Кафедра меңгерушісі _____ Кабиева С.К. «06» қаңтар 2016 ж.

Тау-кен факультетінің оқу-әдістемелік кеңесі мақұлдаған
«22» қаңтар 2016 ж. № 7 хаттама

Төраға _____ Такибаева А.Т. «22» қаңтар 2016 ж.

Оқытушы туралы мәлімет және қатынас ақпараты

Цой Наталья Константиновна, т.ғ.к., аға оқыт.;

Ауелбекова Арайлым Жоровна, жаратылыстану ғылымдарының магистрі, аға оқыт.

«Өнеркәсіптік экология және химия» кафедрасы ҚарМТУ-дың 5-ші корпусында орналасқан (Терешкова к., 19), 8 аудитория, байланыс телефоны 56-79-32.

Пәннің еңбек көлемділігі

Семестр	Кредиттер саны	ECTS	Сабақтардың түрі				СӨЖ сағаттар саны	Жалпы сағаттар саны	Бақылау түрі	
			Байланыс сағаттардың саны			СОӨЖ сағаттарының саны				Барлығы сағаттар саны
			дәрістер	Тәжірбиелік сабақтар	Зертханалық сабақтар					
5	3	5	15	30		45	90	45	135	Емт

Пән сипаттамасы

«Табиғатты пайдалануды ұйымдастыру, жоспарлау және басқару» пәні жалпы білім беру циклі мен таңдау бойынша модульге жатады.

Пән мақсаты

«Табиғатты пайдалануды ұйымдастыру, жоспарлау және басқару» пәнінің негізгі мақсаттары заманауи өндіріс жағдайларында табиғатты пайдалануды жоспарлау және басқару, негізгі ұйымдастыру үрдісін қолданбалы қолдануды және оқуды қояды

Пән міндеттері

Осы пәнді оқыту нәтижесінде студенттер:

түсінік болу қажет

- табиғатты пайдалануды ұйымдастыру, жоспарлау және бағалаудың негізгі мәселелері туралы;

білу қажет:

- экономикалық жоспарлаудың негізгі жағдайын; жер қойнауын, минералды, су және жер ресурстарын оңтайлы пайдалану мен қорғау бойынша жоспарлардың жасалуының ретті, ауа бассейнін қорғау бойынша;

жасай білу қажет:

- табиғатты қорғау қызметінің барлық бағыттары бойынша әдеби және құжаттама нормативтерін пайдалану; табиғатты қорғау іс-шараларын жоспарлау және ұйымдастыру;

практикалық дағдыларды меңгеру қажет

- қоршаған ортаны құраушыларды оңтайлы қолдану мен қорғау бойынша жоспарларды құрастыру;

Пререквизиттер

Берілген пәнді оқу үшін келесі пәндерді меңгеру қажет: экология және тұрақты даму, өнеркәсіп салалары экологиясы.

Постреквизиттер

«Табиғатты пайдалануды ұйымдастыру, жоспарлау және басқару» пәнін меңгеру барысындағы білім, келесі оқитын пәндерді «Экологиялық құқық және құжаттама», және «Қоршаған орта мониторингі» меңгеру барысында қолданылады.

Пәннің тақырыптық жоспары

Тарау атауы, (тақыптар)	Сабак түрлері бойынша еңбек көлемділігі, сағ.				
	дәріс	тәжірбиелік	зертханалық	СОӨЖ	СӨЖ
1 Кіріспе дәріс	1	-	-	-	4
Тәжірбиелік жұмыс № 1	-	2	-	-	-
Тәжірбиелік жұмыс № 2	-	2	-	-	-
2 Табиғатты пайдалануды басқарудың экономикалық механизмі. Табиғатты пайдалануды басқарудың экономикалық механизмінің ұстанымдары	1	-	-	-	4
Тәжірбиелік жұмыс № 3	-	2	-	-	-
Тәжірбиелік жұмыс № 4	-	2	-	-	-
Табиғатты пайдалануды жоспарлау, болжау: көп жүйелі есептер шешімдері мен талдау; «жыртқыш-құрбан» экожүйе динамикасын моделдеу. Жүйедегі тепе-теңдігі	-	-	-	8	-
3 Қоршаған ортаның ластануына рұқсат беру тәртібі. Экологиялық лицензиялау	2	-	-	-	4
Тәжірбиелік жұмыс № 5	-	4	-	-	-
Өлшенген орғафов көмегімен экожүйелерді моделдеу. Орғафов базасында элеумет-эколого-экономикалық жүйелерін дамуынын болжамы	-	-	-	4	-
4 Экологиялық менеджмент ұғымы: негізін анықтау, функциясы және принципі. Экологиялық менеджмент кәсіпорында. Менеджер-эколог кәсіпорында. Шаруашылық қызметіндегі экологиялық сүйемелдеу ұғымы.	3	-	-	-	4
Тәжірбиелік жұмыс № 6	-	4	-	-	-
Табиғат пайдалану комплексті бағдарламаларын қалыптастыру: кешенді аумақтық табиғат қорғау бағдарламасын оңтайландыру	-	-	-	2	-
Табиғат қорғау мәселесін шешу кезінде аумақтық тәсілдеме	-	-	-	1	-
Қоршаған ортаны қорғаудың жергілікті мәселелерін құрлымдау және жүйелі талдау; бағдарламаларды дайындаудың мақсатты кезеңіне сараптық бағалау	-	-	-	1	-
5 ҚР қоршаған ортаны басқарудың мүшелері	3	-	-	-	5
Тәжірбиелік жұмыс № 7	-	4	-	-	-
Жергілікті табиғатты пайдалануда инвестиционды жобаны жүзеге асыруды басқару, жергілікті табиғатты пайдалану бағдарламасын жүзеге асыру үрдісінде түзетім	-	-	-	9	-
6 Халықаралық үлгі ISO 14000	2	-	-	-	6
Тәжірбиелік жұмыс № 8	-	2	-	-	-
Табиғат қорғау бағдарламасыны орындау мен сенімділік көрсеткіші; табиғатты пайдалану бағдарламасын орындау үрдісіндегі қаржылық маневр	-	-	-	8	-
Табиғат қорғау бағдарламасын қаржыланжыру	-	-	-	2	-
7 Экологиялық менеджмент жүйесінің үлгісі ISO 14000	1	-	-	-	6
Тәжірбиелік жұмыс № 9	-	4	-	-	-
Табиғатты пайдалануды жоспарлау және ұйымдастыру, басқарудың жалпы қағидалары	-	-	-	10	-
8 Экологиялық менеджменттің концепциялық жүйелері және базалық элементтері	1	-	-	-	6
Тәжірбиелік жұмыс № 10	-	2	-	-	-

Тарау атауы, (тақыптар)	Сабақ түрлері бойынша еңбек көлемділігі, сағ.				
	дәріс	тәжірбиелік	зертханалық	СОӨЖ	СӨЖ
9 Табиғат қорғау қызметін басқаруда шет елдік тәжірбиелілік	1	-	-	-	6
Тәжірбиелік жұмыс № 11	-	2	-	-	-
БАРЛЫҒЫ:	15	30	-	45	45

Практикалық (семинарлық) сабақтар тізімі

- 1) Ауа ортасының ластануын экономикалық бағалау. Төлем түрлері;
- 2) Пайдалы қазбаларды бағалаудың экономикалық негіздері;
- 3) Жер ресурстарын экономикалық бағалау. Жер төлемі және құны;
- 4) Су ресурстарын экономикалық бағалау. Төлем түрлері;
- 5) Шаруашылық есебі;
- 6) Өнімнің өзіндік құны. Кіріс және рентабельдігі;
- 7) Негізгі қорларды бағалау және есепке алу;
- 8) Негізгі қорларды пайдаланудағы экономикалық тиімділік;
- 9) Рұқсат етілмеген жер қоймаларында сақтау кезінде және шикі мұнайды өртеу кезінде ауа бассейніне келтірілген зиян мөлшерін анықтау;
- 10) Мұнай өнімдерімен ластау кезінде жер ресурстарына зиян келтіру мөлшерін анықтау, қыртыс суларын рұқсат етілмеген жер қоймаларына орнату;
- 11) Табиғи ресурстарды ұтымды пайдаланудың перспективті жобаларын жасау;

Студенттер білімін бағалау критерийлері

Пән бойынша емтихан бағасы межелік бақылаулар бойынша максимум көрсеткіштер (60%-ға дейін) мен қортынды аттестаттаудың (емтихан) (40%-ға дейін) сомасы ретінде анықталады және кестеге сәйкес 100%-ға дейінгі мәнді құрайды.

Пән бойынша тапсырмаларды орындау және тапсыру кестесі

Бақылау түрі	Тапсырманың мақсаты және мазмұны	Ұсынылған әдебиеттер	Орындау ұзақтылығы	Бақылау түрі	Бақылау түрі	Баллдар
№ 1...11 практикалық жұмыстарды орындау	Теориялық білімдері мен практикалық қабілеттерін бекіту	Дәрістердің қысқаша жазбалары, бақыланатын тақырыптар бойынша сабақ материалдары	1 жұмысқа 1,5 апта	Ағымдағы	2,4,5,6,8, 9,10,11, 12,13,15 апталар	35
№ 1...11 СӨЖ есептері	Теориялық білімдері мен практикалық қабілеттерін бекіту	Дәрістердің қысқаша жазбалары, бақыланатын тақырыптар бойынша сабақ материалдары	1 байланыс сағатқа 1 модуль	Ағымдағы	3, 6, 9, 12, 15 апталар	5
№ 1, 2 бақылау жұмыстарын орындау	Теориялық білімдері мен практикалық қабілеттерін бекіту	Дәрістердің қысқаша жазбалары, бақыланатын тақырыптар бойынша сабақ материалдары	1 байланыс сағатқа 1 бақылау жұмысы	Ағымдағы	5, 10, 15 апталар	15
Аралық бақылау № 1, 2	Теориялық білімдері мен практикалық қабілеттерін бекіту	[1]...[5] дәрістердің қысқаша жазбалары	1 контактный час на сдачу 1 рубежного контроля	Ағымдағы	7, 14 апталар	5

Бақылау түрі	Тапсырманың мақсаты және мазмұны	Ұсынылған әдебиеттер	Орындау ұзақтылығы	Бақылау түрі	Бақылау түрі	Баллдар
Емтихан	Пән материалын меңгеруді тексеру	[1]... [5] дәрістердің қысқаша жазбалары	2 байланыс сағаты	Қорытынды	Сессия кезінде	40
Барлығы						100

Саясат және процедуралар

«Табиғатты пайдалануды ұйымдастыру, жоспарлау және басқару» пәнін оқу кезінде келесі ережелерді ұстануды сұраймын:

1 Сабаққа кешікпеу.

2 Сабақтан дәлелді себепсіз қалмау, ауырған жағдайда анықтама, ал басқа жағдайларда түсіндірме хат ұсынуды.

3 Сабақтың барлық түрлеріне қатысу студент міндеттерінің қатарына жатады.

4 Оқу процесінің күнтізбелік кестесіне сәйкес барлық бақылау түрін тапсыру.

5 Қатыспаған практикалық және зертханалық сабақтарды оқытушы көрсеткен уақытта өтеу.

Негізгі әдебиет тізімі

1) Тонкопий М.С. Экономика природопользования: Учебное пособие. – Алматы: Экономика, 2010. – 475 с.

2) Сагимбаев Г.К. Экология и экономика. – Алматы: Қаржы-қаражат, 2011. – 144 с.

3) Гирусов Г.К и др. Экология и экономика природопользования. – Москва: ЮНИТИ, Закон и право, 2010. – 455 с.

Қосымша әдебиет тізімі

4) Оралова А.Т., Цой Н.К., Кенесбаева А.М. Природопользование Учебное пособие. – Караганда: Изд-во КарГТУ, 2005. – 109 с.

5) В.В.Глухов, Т.В.Лисочкина, Т.П.Некрасова Экономические основы экологии. – Санкт-Петербург, 2009. – 355 с

**СТУДЕНТКЕ АРНАЛҒАН ПӘН БОЙЫНША
ОҚЫТУ БАҒДАРЛАМАСЫ
(SYLLABUS)**

ТРЕЕВ 3217 «Табиғатты пайдалануды ұйымдастыру, жоспарлау және басқару»

TG 10 Табиғи-ғылыми модулі

31.03.2004 ж. № 50 мемл. бас. лиц..

Баспаға _____ 20__ж. қол қойылды. Пішіні 90x60/16. Таралымы _____ дана

Көлемі ___ оқу бас. п. № _____ тапсырыс Бағасы келісілген

100027. ҚарМТУ баспасы, Қарағанды, Бейбітшілік бульвары, 56